Lietas arhīva Nr. CA-0164-20
ECLI:LV:LAAT:2020:0612.C12172115.6.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Rēzeknē 2020.gada 12.jūnijā

Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija:
tiesnese Valentīna Lohova
tiesnese Inguna Tabore
tiesnesis Ilmārs Stivriņš

izskatīja rakstveida procesā civillietu sakarā ar /pers. C/ apelācijas sūdzību un /pers. D/ pretapelācijas sūdzību par Daugavpils tiesas 2017.gada 10.janvāra spriedumu /pers. C/ prasībā pret /pers. D/ par nekustamā īpašuma atzīšanu par laulāto kopīgo mantu un /pers. D/ pretprasībā par laulāto mantas sadali.

Aprakstošā daļa

[1] /pers. C/ 2015.gada 12.martā iesniedza tiesā prasību pret /pers. D/ par nekustamā īpašuma atzīšanu par laulāto kopīgo mantu, kas abiem pieder līdzīgās daļās, saskaņā ar Civillikuma 89. un 93.pantu un lūdz:

1) atzīt, ka zemesgrāmatā uz atbildētāja vārda reģistrētā 1/3 domājamā daļa no ēkām /adrese A/, /adrese B/, /adrese C/, ir laulāto kopīga manta;

2) atzīt /pers. C/ īpašuma tiesības uz 1/6 domājamo daļu no ēkām /adrese A/, /adrese B/, /adrese C/;

3) grozīt ierakstus zemesgrāmatas nodalījumā Nr. /nodalījuma numurs 1/, Nr. /nodalījuma numurs 2/, Nr. /nodalījuma numurs 3/, samazinot /pers. D/ daļu īpašumos līdz 1/6 domājamai daļai un nostiprinot /pers. C/ īpašuma tiesības uz 1/6 domājamo daļu no ēkām /adrese A/, /adrese B/, /adrese C/.

Prasībā norādīts, ka pušu laulība noslēgta /datums/. 2010.gada 14.septembrī puses iegādājās 1/3 domājamās daļas nekustamo īpašumu /adrese A/, /adrese B/ un /adrese C/. Pārējās visu trīs nekustamo īpašumu daļas iegādājās /pers. E/ un /pers. F/, katrs pa 1/3 domājamai daļai.

Pirkuma līgumi uz prasītājas un atbildētāja 1/3 domājamām daļām tika noformēti kā pircēju norādot atbildētāju. Pretēji pirkuma līgumu saturam, par savu īpašuma daļu prasītāja un atbildētājs samaksāja 4500 Ls skaidrā naudā. Prasītāja ģimenē bija vienīgā strādājošā un samaksāja visu pirkuma maksu. Par cik ar vīru gribējuši uzsākt komercdarbību īpašumā, viņa plānoja nodot to vīra pārvaldībā un piekrita noformēt zemesgrāmatā uz vīra vārda. Norāda, ka atbildētājs ar savu darbību ir sekmējis īpašuma iegādi.

[2] Atbildētājs 2015.gada 26.maijā iesniedz rakstveida paskaidrojumus, norādot, ka prasību neatzīst. Iebildumi pamatoti ar sekojošiem argumentiem.

[2.1] Atsaucās uz Civillikuma 91.pantu, ka laulātā atsevišķa manta ir priekšmeti, kas noder laulātā personīgai lietošanai vai vajadzīgi viņa patstāvīgā darbā.

Norāda, ka strīdus nekustamos īpašumus iegādājās trīs personas: /pers. D/, /pers. E/ un /pers. F/, katrs pa 1/3 domājamai daļai. Īpašumi iegādāti ar mērķi sākt uzņēmējdarbību, kas saistīta ar automašīnu remontu un detaļu pārdošanu. /pers. E/ īpašumus sameklēja un pirms pirkuma līguma noslēgšanas samaksāja rokasnaudu. Īpašumi zemesgrāmatā uz pircēju vārda reģistrēti 2010.gada septembrī, savukārt 2011.gada 15.februārī Uzņēmumu reģistrā tika reģistrēta SIA "/Nosaukums A/", kuras dibinātāji ir atbildētājs un /pers. E/. Sabiedrības juridiskā adrese tika reģistrēta /adrese C/. Atbildētājs ir šīs sabiedrības valdes priekšsēdētājs. Īpašuma sastāvā nav zemes un neapdzīvojamās ēkas nevarēja izmantot ģimenes vajadzībām. Īpašums nav atzīstams par laulāto kopīgu mantu, jo nepieciešams tikai viņa patstāvīgā darbā.

[2.2] Nepiekrīt, ka prasītāja bija vienīgā pelnītāja un samaksāja visu pirkuma maksu. Saskaņā ar deklarāciju prasītājas ienākumi pirms nodokļu nomaksas 2009.gadā bija 7288,80 EUR, un pie šādiem ienākumiem nav iespējams iekrāt pirkuma maksu 6402,92 EUR. Prasītāja ar saviem naudas līdzekļiem vispār nav piedalījusies īpašuma iegādē, jo pirkuma maksa tika samaksāta no ieņēmumiem, kurus atbildētājs un trešās personas guva, nodarbojoties ar automašīnām.

[2.3] Prasītāja lūdz atzīt 1/3 domājamo daļu no nekustamajiem īpašumiem par laulāto kopmantu, kas ir pieļaujams. Vienlaikus lūdz atzīt viņai īpašuma tiesības uz 1/6 domājamo daļu no īpašuma un grozīt ierakstus zemesgrāmatās, bet nav pieteikts lūgums dalīt laulāto mantu. Tādējādi īpašuma tiesību atzīšana un ierakstu grozīšana zemesgrāmatās nav pieļaujama, jo ietver sevī laulāto kopīgas mantas dalīšanu. Saskaņā ar Civillikuma 109.pantu, dalot laulāto kopīgo mantu, ņem vērā visu laulāto mantu, kas nozīmē, ka jānoskaidro visas dalāmās mantas sastāvs.

Ja pieļauj, ka prasība tiks apmierināta, tas radīs kopīpašumu, ko atbildētājs nevēlas un kas atbilstoši judikatūrai nav pieļaujams pie laulāto kopīgas mantas dalīšanas, jāveic reāla sadale.

[3] Atbildētājs/pers. D/ 2016.gada 11.martā iesniedza tiesā pretprasību par laulāto mantas dalīšanu, kur, pamatojoties uz Civillikuma 109.pantu, lūdz dalīt /pers. C/ un /pers. D/ kopīgo mantu.

Pretprasībā norādīts, ka Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā atrodas civillieta par pušu laulības šķiršanu, abas puses piekrīt šķirt laulību.

Prasītāja nav izteikusi lūgumu dalīt laulāto kopīgu mantu, bet vēlas īpašuma tiesības uz 1/6 domājamo daļu no nekustamajiem īpašumiem. Prasītājas piedāvātais mantas dalīšanas veids (kopīpašuma radīšana) nav attaisnojams no sadzīviskiem un procesuālekonomiskiem apsvērumiem, jo pēc laulības šķiršanas bijušie laulātie paliktu saistīti kopīpašuma attiecībās. Jautājumos par lietas pārvaldīšanu un lietošanu nepieciešama abu bijušo laulāto un vēl pārējo kopīpašnieku viedokļu saskaņa, kas ne vienmēr ir iespējams.

Atbilstoši Civillikuma 109.panta ceturtās daļas jēgai laulāto kopīgas mantas dalīšanas mērķis ir daļu pilnīga noškiršana.

Tā kā prasītāja nevienā no civillietām nav izteikusi lūgumu dalīt laulāto kopīgu mantu, tiek celta pretprasība ar lūgumu dalīt laulāto kopīgu mantu.

Norādīts, ka laulātajiem nav mantas, ko dalīt savā starpā. Šāda manta var parādīties, ja tiesa apmierina prasītājas celto prasību. Šādā gadījumā

manta nododama atbildētāja īpašumā.

[4] Prasītāja rakstveida paskaidrojumos pretprasību neatzina, lūdz noraidīt. Norādīts, ka dalīt var tikai to, kas pieder pusēm. Konkrētajā gadījumā prasītājai nekas vēl nepieder.

Ar lietā esošajiem pierādījumiem ir pierādīts, ka atbildētājs ilgu laiku nekur nestrādāja un viņam nebija nekādu ienākumu un atsevišķu naudas līdzekļu, lai varētu patstāvīgi iegādāties īpašumu. Puses ir laulībā kopš 1999.gada un ved kopīgu saimniecību, kas ļauj uzskatīt, ka viss laulībā iegādātais ir laulāto kopīga manta.

[5] Trešās personas /pers. E/ un /pers. F/ iesniedza rakstveida paskaidrojumus, norādot, ka /pers. C/ prasību uzskata par nepamatotu. Norādīts, ka nekustamie īpašumi tika iegādāti kopā ar atbildētāju kopīgas uzņēmējdarbības veikšanai, samaksu veicot ar visu triju kopīgi nopelnītiem naudas līdzekļiem, kas iegūti, pērkot ārzemēs automašīnas, Latvijā izjaucot un pārdodot to detaļas. /pers. C/ nekādu samaksu par nekustamajiem īpašumiem nav veikusi.

[6] Ar Daugavpils tiesas 2017.gada 10.janvāra spriedumu apmierināta /pers. C/ prasība par nekustamā īpašuma atzīšanu par laulāto kopīgo mantu. Atzīts, ka nekustamo īpašumu /adrese A/, kadastra Nr./kadastra numurs A/, /adrese B/, kadastra Nr./kadastra numurs B/ un /adrese C/, kadastra Nr./kadastra numurs C/, 1/3 (viena trešā) domājamā daļa ir laulāto /pers. D/ un /pers. C/ kopīga manta.

Prasījumi par īpašuma tiesību atzīšanu /pers. C/ uz nekustamo īpašumu daļu un ierakstu grozīšanu zemesgrāmatā atstāti bez izskatīšanas.

/pers. D/ pretprasība par kopīgas mantas sadali apmierināta un kopīgā manta sadalīta sekojoši: nekustamā īpašuma /adrese A/, kadastra Nr./kadastra numurs A/, /adrese B/, kadastra Nr./kadastra numurs B/, un /adrese C/, kadastra Nr./kadastra numurs C/, 1/3 (viena trešā) domājamā daļa atstāta /pers. D/ atsevišķā īpašumā, uzliekot /pers. D/ par pienākumu samaksāt /pers. C/ kompensāciju par viņas daļu 7500 EUR apmērā.

No /pers. C/ /pers. D/ labā piedzīti tiesas izdevumi 4,28 EUR un ar lietas vešanu saistītie izdevumi 650 EUR, kopā 654,28 EUR.

No /pers. C/ un /pers. D/, no katra, valsts labā piedzīta valsts nodeva 384,53 EUR. No /pers. C/ valsts labā piedzīti ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 11,07 EUR, bet no /pers. D/ 15,77 EUR.

Spriedums pamatots ar sekojošiem motīviem.

[6.1] Tiesa, atsaucoties uz Civillikuma 89.panta otro daļu un Augstākās tiesas 2012.gada tiesu prakses apkopojumā "Laulāto mantas dalīšana" izdarītajiem secinājumiem, atzina, ka apmierināma prasība par nekustamo īpašumu atzīšanu par laulāto kopīgu mantu.

[6.1.1] Tiesa atzina par nepierādītu, ka atbildētājam bija īpašuma iegādei nepieciešamie līdzekļi, jo algots darbs nav strādāts, nav pierādīta legāla atbildētāja norādītā komercdarbība, iepērkot automašīnas un tirgojot to rezerves daļas. Liecinieka /pers. K/ liecības par atbildētāja ienākumiem tiesa novērtēja kā nekonkrētas, no kurām nevar secināt ne par ienākumu esamību, ne par to apmēru. Naudas uzkrājumi bijuši tikai prasītājai. Pēc liecinieces /pers. L/ liecībām prasītāja līdzekļus īpašuma iegādei ir saņēmusi arī no saviem vecākiem.

Tiesa atzina par pierādītu, ka uz īpašuma iegādes brīdi pusēm bija kopīga saimniecība, kurā nebija nodalīti katra līdzekļi, un ka atbildētājs nav pierādījis savu ieguldījumu īpašuma iegādē.

[6.1.2] Par nepamatotiem tiesa atzina atbildētāja puses argumentus par pirkuma dokumentiem un ierakstu zemesgrāmatā, kur tikai atbildētājs ir īpašuma kopīpašnieks, kā apliecinājumu viņa īpašumtiesībām. Atsaucoties uz Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojuma "Laulāto mantas dalīšana" secinājumiem, norādīts, ka īpašuma tiesību nostiprināšana zemesgrāmatā uz viena laulātā vārda nav pietiekams pierādījums par šī laulātā īpašuma tiesībām uz nekustamo īpašumu kā šī laulātā atsevišķu mantu. Nekustamais īpašums ir uzskatāms par abu laulāto kopīgu mantu, ja īpašuma tiesības uz to ir iegūtas laulības laikā, kad abiem laulātajiem pastāvēja kopīga saimniecība, jo ir pamats uzskatīt, ka īpašuma iegādei nepieciešamie līdzekļi ir ņemti no ģimenes kopējā budžeta, kurā ieguldījumu atbilstoši attiecīgā brīža iespējām ir devuši abi laulātie.

[6.1.3] Novērtējot atbildētāja puses iebildumus, ka īpašums tika izmantots tikai atbildētāja patstāvīgam darbam un šajā sakarā atsaucās uz Civillikuma 91.panta 2.punktu, tiesa atzina, ka atbildētājs paplašināti traktē jēdzienu "priekšmeti", attiecinot to uz nekustamo īpašumu. Tiesas ieskatā ar šo jēdzienu jāsaprot amata darba rīki un tml. kustamas lietas.

[6.2] Atzīstot par pierādītu, ka īpašums ir abu laulāto kopīga manta, tiesa atzina, ka atbildētājam ir tiesības prasīt kopīpašuma sadali.

[6.2.1] Tiesa atsaucās uz judikatūras atziņām, ka, izšķirot strīdu par laulāto kopīgās mantas sadali, tiesai, pirmkārt, ir jānosaka dalāmās mantas sastāvs, otrkārt, tās sadalījums laulāto starpā un, treškārt, jāveic reāla mantas sadale, ievērojot Civillikuma 1074.pantā noteikto, ka nevienu kopīpašnieku nevar piespiest palikt kopīpašumā (*Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2012.gada 6.jūlija spriedums lietā Nr. SKC–1389/2012*).

Spriedumā konstatēts, ka prasītājas pārstāve tiesas sēdē neapstrīdēja nepieciešamību īpašumu reāli sadalīt un piedāvāja savu reālās sadales variantu - īpašums paliek prasītājai, par to atbildētājam izmaksājot kompensāciju. Par nepamatotiem tiesa atzina atbildētāja pārstāves iebildums, ka šajā gadījumā prasītājai bija jāceļ prasība kā atbilde uz pretprasību, piedāvājot prasītājas sadales variantu un maksājot par to valsts nodevu.

[6.2.2] Tiesa atsaucās uz Augstākās tiesas 2011.gada tiesu prakses apkopojumā "Kopīpašums" norādīto, ka, sadalot kopīpašumu saskaņā ar Civillikuma 1075.pantu, tiesa piemēro vienu no šajā pantā norādītajiem nekustamā īpašuma reālas sadalīšanas veidiem, izvēloties piemērotāko. Tiesai ir pienākums apspriest visus kopīpašnieku ierosinātos kopīpašuma sadales veida variantus, un, ja kopīpašnieki nevar vienoties, izvēlas vienu no veidiem. Sadalīšanas veidu tiesa izvēlas, izvērtējot kopīpašnieku savstarpējās attiecības, dalījuma iespējamību un konkrēto situāciju, kā arī izvērtējot dalāmā objekta saimniecisko nozīmi, tā īpašības un kopīpašnieku interešu pamatotību.

[6.2.3] Tiesa konstatēja, ka īpašums var tikt izmantots tikai saimnieciskām vajadzībām, jo tur ir tikai ēkas un būves, kas nav izmantojamas kā dzīvojamās, tādēļ īpašuma galvenais sadales kritērijs ir saimnieciskā darbība. Konstatēts, ka īpašums bija iegādāts un izmantots atbildētāja un trešo personu saimnieciskās darbības veikšanai, prasītāja nav ņēmusi dalību tā reālā izmantošanā.

Par nepamatotu tiesa atzina prasītājas iebildums, ka atbildētājs īpašumu neizmanto, bet iznomā juridiskai personai, jo šī juridiskā persona ir SIA "/Nosaukums A/", kuras valdes loceklis ir arī atbildētājs.

Izvērtējot esošo situāciju, ka atbildētājs īpašumā veic saimniecisko darbību, īpašuma saimniecisko nozīmi un tā īpašības, ņemot vērā trešo personu (kopīpašnieku) intereses un ka prasītājai nav konkrēta īpašuma turpmākas izmantošanas plāna, tiesa atzina par lietderīgu atstāt īpašumu atbildētājam. Ņemot vērā, ka prasītāja neapstrīdēja atbildētāja iesniegto īpašuma novērtējumu, attiecīgi piedāvājot izmaksāt atbildētājam kompensāciju 7500 EUR, tiesa atzina, ka atbildētājam uzliekams pienākums kompensāciju 7500 EUR izmaksāt prasītājai.

[6.3] Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 219.panta pirmās daļas 4.punktu, tiesa atzina, ka prasījumi par īpašuma tiesību atzīšanu /pers. C/ uz nekustamā īpašuma 1/6 domājamo daļu un ierakstu grozīšanu zemesgrāmatā ir jāatstāj bez izskatīšanas, jo prasītājas pārstāve tiesas sēdē, prasot atzīt nekustamo īpašumu par laulāto kopīgo mantu un to sadalīt, apstiprināja, ka šie prasījumi par īpašuma tiesību atzīšanu un ierakstu grozīšanu zemesgrāmatā faktiski izriet no prasījuma par nekustamo īpašumu atzīšanu par laulāto kopīgo mantu, kas izslēdz to izskatīšanu. Prasības priekšmets un pamats netiek mainīts - tās ir prasītājas tiesības uz daļu no nekustamā īpašuma, kas zemesgrāmatā ir reģistrēts uz viņas laulātā vārda un kuras atbildētājs neatzīst.

[7] Apelācijas sūdzību iesniedza /pers. C/, norādot, ka piekrīt spriedumam daļā, ar kuru apmierināta viņas prasība par nekustamā īpašuma atzīšanu par laulāto kopīgu mantu, spriedumu pārējā daļā pārsūdz. Apelācijas sūdzība pamatota ar sekojošiem argumentiem.

[7.1] Civilprocesa likuma 219.panta pirmās daļas 4.punkts noteic tiesas pienākumu atstāt prasību bez izskatīšanas, ja strīds prasības lietā starp tām pašām pusēm, par to pašu priekšmetu un uz tā paša pamata atrodas tās pašas tiesas vai citas tiesas izskatīšanā.

Spriedumā nav skaidrojuma, kādā veidā tiesa minēto normu piemēroja, jo nekādas citas lietas ar pat līdzīgu pamatojumu pušu starpā nav.

[7.2] Nevietā piemērojot Civilprocesa likuma normu, tiesa neatrisināja prasījumu par nekustamā īpašuma daļas lielumu katram no dalībniekiem, kas ietilpst tiesas pienākumos.

Nav pamatots spriedums par kompensācijas piešķiršanu, nenosakot proporcijas, jeb domājamās daļas, kādās īpašums pieder pusēm.

[7.3] Atbilstoši Civilprocesa likuma 197.panta pirmajai daļai, spriedumā, kas uzliek pienākumu izpildīt noteiktas darbības, tiesa nosaka, konkrēti kam, kādas darbības un kādā termiņā ir jāizpilda.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 540.pantu zvērināts tiesu izpildītājs ir tiesīgs uzsākt izpildu darbības, pamatojoties uz tiesas sprieduma pamata izsniegto izpildu rakstu. Izpildu rakstā saskaņā ar Civilprocesa likuma 543.pantu norāda nolēmuma rezolutīvās daļas saturu, kurā jābūt norādītām konkrētām darbībām, kas veicamas zvērinātam tiesu izpildītājam.

Tiesa nav novērtējusi prasītājas argumentu, ka atbildētājam nav naudas līdzekļu, lai izmaksātu prasītājai nekustamā īpašuma daļas kompensāciju. Taču atbilstoši pirmās instances tiesas spriedumam izpildu raksts neparedzēs piedziņas vēršanu uz nekustamo īpašumu, tāpēc tiesu izpildītājs būs tiesīgs atteikties vērst piedziņu uz atbildētājam piederošo nekustamo īpašumu, un sprieduma izpilde būs neiespējama.

Prasītāja paļāvās, ka tiesa, nepārliecinoties par sprieduma izpildes iespējamību, neuzliks kompensācijas apmaksas pienākumu atbildētājam, tādēļ neizteica iebildumus pret nekustamā īpašuma vērtējumu, lai gan tam nepiekrita. Uzskata, ka lietā esošais novērtējums neatbilst faktiskajai nekustamā īpašuma vērtībai.

[7.4] Pirmās instances tiesa nepareizi piemērojusi Civillikuma 1074.-1075.pantu. No visa ģimenes tiesisko attiecību komplekta (Civilprocesa likuma 238.panta pirmā daļa) tiesas ceļā puses risina vienīgi strīdus jautājumus - kopdzīves laikā iegādātā nekustamā īpašuma piederības strīdu. Bez pusēm lietā ir divas lietas iznākumā ieinteresētas personas- nekustamā īpašuma kopīpašnieki /pers. E/ un /pers. F/, kas šajā lietā ir trešās personas.

No tiesu prakses kopīpašuma sadales strīdos izriet, ka prasība par kopīpašuma sadali ceļama pret visiem kopīpašniekiem, bet šajā gadījumā šāda prasība nebija celta. Kopīpašuma sadales iznākums ir kopīpašuma izbeigšana, bet šajā lietā tas palika nemainīgā veidā.

[7.5] Lai gan apmierināts prasītājas prasījums par nekustamā īpašuma atzīšanu par laulāto kopīgu mantu, tomēr tiesa šajā sakarā nav izskatījusi jautājumu par valsts nodevas atlīdzināšanu.

Prasītāja apelācijas sūdzībā lūdz apmierināt visus viņas prasījumus, kā arī piedzīt no atbildētāja tiesāšanās izdevumus.

[8] Atbildētājs/pers. D/, ko pārstāv zvērināta advokāte Rita Jureviča, iesniedza pretapelācijas sūdzību, norādot, ka spriedums tiek pārsūdzēts pilnā apjomā. Pirmās instances tiesa nepamatoti atzina strīdus nekustamo īpašumu 1/3 domājamās daļas par laulāto kopīgu mantu.

[8.1] Norādīts uz Civillikuma 91.panta pirmās daļas 2.punktu, ka katra laulātā atsevišķa manta it sevišķi ir priekšmeti, kas noder tikai viena laulātā personīgai lietošanai vai vajadzīgi viņa pastāvīgā darbā.

Kļūdains ir tiesas secinājums, ka minētā panta izpratnē jēdziens "priekšmeti" attiecināms tikai uz kustamu mantu, neattiecinot to uz nekustamo īpašumu. Norādīts uz tiesu praksē (*Augstākās tiesas Senāta 2008.gada 23.janvāra spriedums lietā SKC-50/2008*) atzīto, ka laulības laikā iegūts zemes gabals (t.i. nekustama lieta) var būt atzīts par laulātā "atsevišķi iegūtās mantas" objektu.

Būtiski novērtēt, kādam mērķim iegādāts un izmantots strīdus nekustamais īpašums, vai tas noder tikai vienam no laulātajiem darbā. Jāņem vērā, ka nekustamos īpašumus kopā iegādājās trīs personas, katra pa 1/3 domājamai daļai, šādā veidā radot kopīpašumu. Strīdus nekustamie īpašumi nevar būt vienlaikus kopīpašums trim zemesgrāmatā reģistrētiem īpašniekiem un vienlaicīgi laulāto kopīpašums, tādēļ tos nevar atzīt par laulāto kopīgu mantu.

Lemjot par šiem īpašumiem kā atbildētāja atsevišķo mantu, jāvērtē pierādījumi par to, ka strīdus nekustamie īpašumi zemesgrāmatā reģistrēti 2010.gada septembrī, savukārt 2011.gada 15.februārī Uzņēmumu reģistrā jau bija reģistrēta SIA "/Nosaukums A/", kuras dibinātāji ir arī atbildētājs, sabiedrības juridiskā adrese reģistrēta nekustamajā īpašumā, atbildētājs ir sabiedrības valdes priekšsēdētājs. Nekustamo īpašumu iegādes mērķis saistīts ar atbildētāja patstāvīgo darbu, nepieciešami viņa ienākumu gūšanai, kas atbilst laulātā atsevišķās mantas institūta galvenajam uzdevumam- nodrošināt viena laulātā mantisko (arī saimniecisko) patstāvību un neatkarību no otra laulātā.

Strīdus ēkas prasītājas valsts amatpersonas deklarācijās par 2010. un 2011.gadu neparādās ne īpašumā, ne lietošanā vai valdījumā, kas pierāda, ka ēkas nav iegādātas ģimenes vajadzībām un viņa tās nav uzskatījusi par savām.

[8.2] Nepiekrīt Civillikuma 89.panta otrās daļas piemērošanai, apmierinot prasību par nekustamā īpašuma atzīšanu par laulāto kopīgu mantu.

Uzskata, lietā nepastāv strīds, ka manta iegūta laulības laikā un ka mantu nav ieguvuši laulātie kopīgi. Strīdus nekustamos īpašumus iegādājās atbildētājs kopā ar divām citām personām. Līdz ar to šo mantu par laulāto kopīgu mantu var atzīt tikai tad, ja tā iegūta ar abu laulāto līdzekļiem vai ar otra laulātā darbības palīdzību.

Kā nepamatots tiek apstrīdēts tiesas secinājums par naudas līdzekļu neesamību atbildētājam īpašumu iegādei. Prasītāja un viņas vecāki ar saviem naudas līdzekļiem vispār nav piedalījušies strīdus īpašumu iegādē, jo pirkuma maksa samaksāta no atbildētāja un trešo personu kopīgiem ieņēmumiem, kas gūti, pārdodot automašīnas un to rezerves daļas.

Lieciniece/pers. L/, uz kuras liecībām, izdarot secinājumus par atbildētāja ienākumu neesamību, atsaukusies tiesa, ir prasītājas māte un personīgi ieinteresēta lietas iznākumā. Viņas attieksme pret atbildētāju ir nicinoša, tādēļ liecības nav ticamas. Būtiski ir, ka nav pieļaujama lieciniekа paskaidrojumu došana, kas ir personiskā viedokļa paušana, taču lieciniece bieži vien, sniedzot liecības, pauda savu viedokli.

Liecinieces liecības neapstiprinās ar citiem pierādījumiem lietā. Saskaņā ar prasītājas valsts amatpersonas deklarāciju par 2009.gadu, uz gada beigām viņai bija skaidrās naudas iekrājumi 4600 LVL, bet uz 2010.gada beigām- 4500 LVL. Tas nozīmē, ka prasītāja personīgos naudas līdzekļus nav izlietojusi strīdus īpašumu iegādei. Liecinieces /pers. L/ apgalvotais, ka tēvs /pers. C/ uzdāvināja 5000 LVL, neatbilst patiesībai, jo šis darījums deklarācijā nav atspoguļots.

Tiesa nav vērtējusi trešo personu paskaidrojumus lietā, ka par strīdus nekustamajiem īpašumiem samaksāta trešo personu un atbildētāja kopīgi nopelnītā nauda, pērkot Anglijā automašīnas, tās pārvedot uz Latviju, izjaucot, pārdodot detaļās, kā arī remontējot automašīnas. Šos faktus apstiprina trešo personu paskaidrojumi un /pers. K/ liecības.

Kā norādīts judikatūrā, atbilstoši Civillikuma 89.panta pirmajai un trešajai daļai, 91.panta pirmajai daļai, pastāv arī laulātā atsevišķā manta. Fakts, ka manta iegūta laulības kopdzīves laikā, pats par sevi nedod pamatu šo mantu uzskatīt par kopīgu mantu (*Augstākās tiesas Senāta 2008.gada 14.maija spriedums lietā Nr.SKC-209, Civillietu departamenta 2014.gada 21.marta spriedums lietā Nr.SKC- 39 9.1.pkt.*). Tādēļ nav izpildījies neviens no Civilprocesa likuma 89.panta otrajā daļā minētajiem kritērijiem, lai mantu atzītu par laulāto kopīgu mantu.

[8.3] Pretapelācijas sūdzībā atbildētājs lūdz noraidīt /pers. C/ prasību pilnīgi, atzīstot strīdus ēkas par /pers. D/ atsevišķu mantu.

[9] Ar Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2018.gada 21.spriedumu prasība un pretprasība noraidītas.

[10] Ar Latvijas Republikas Senāta 2020.gada 17.marta spriedumu Latgales apgabaltiesas 2018.gada 21.februāra spriedums atcelts un lieta nodota jaunai izskatīšanai Latgales apgabaltiesā.

[11] /pers. D/, kuru pārstāv zvērināta advokāte Rita Jureviča iesniedza papildus paskaidrojumus un lūgumu par pierādījumu pievienošanu.

[11.1] Paskaidrojumi sniegti sakarā ar Senāta 2020.gada 17.marta spriedumā izteikto atzinumu, ka, ceļot pretprasību par laulāto kopīgas mantas sadali, atbildētājs ir atzinis laulāto kopīgas mantas esamības faktu, ko atbilstoši Civilprocesa likuma 96.panta piektajai daļai un 104.pantam apelācijas instances tiesai bija jāatzīst par pierādītu.

Norādīts uz Civilprocesa likuma 104.panta otro daļu, ka puses atzītos faktus tiesa var atzīt par pierādītiem, ja tai nav šaubu, ka atzīšana nav notikusi viltus, draudu vai maldības ietekmē, vai arī lai slēptu patiesību.

Atbildētājs nepiekrīt, ka, ceļot pretprasību, atzinis nekustamos īpašumus par laulāto kopīgu mantu, šāda šķietama atzīšana radusies maldības ietekmē. Savos 2015.gada 26.maija paskaidrojumos viņš norāda, ka neatzīst tos par laulāto kopmantu, uzskata par savu atsevišķu mantu. Arī 2016.gada 11.maija pretprasībā norādīts, ka laulātajiem nav mantas, ko dalīt savā starpā, un ka tā var parādīties tikai gadījumā, ja tiesa apmierina prasītājas celto prasību. Pretprasība celta, lai izvairītos no kopīpašuma radīšanas ar prasītāju prasības apmierināšanas gadījumā. Pretprasība tiek uzturēta tikai gadījumā, ja tiesa apmierina prasītājas prasību.

Atbildētājs joprojām neatzīst, ka strīdus nekustamie īpašumi ir laulāto kopīga manta, prasītājai tas ir jāpierāda, uzskata to par savu atsevišķu mantu, kas uz viņa vārda reģistrēta zemesgrāmatā.

[11.2] Atsaucas uz prasītājas paskaidrojumiem par atbildētāja pretprasību, kur prasītāja norādījusi, ka kopš laulības noslēgšanas 1999.gadā pusēm ir kopīga saimniecība, kas ļauj uzskatīt, ka visa laulības laikā iegādātā manta ir laulāto kopējā manta. Norādīts, ka līdz ar to par laulāto kopīgo mantu uzskatāmi arī uz prasītājas /pers. C/ vārda iegādātie nekustamie īpašumi – dzīvoklis /adrese D/ un zemes gabals 12,4 ha platībā /adrese E/". Laulāto kopīga manta būs galīgi sadalīta tikai tad, kad būs sadalīti arī šie laulības laikā iegūtie nekustamie īpašumi.

Pieteikts lūgums par pirkuma līgumu, kas pierāda, kādus īpašumus laulības laikā nopirkusi prasītāja /pers. C/, pievienošanu lietai.

Motīvu daļa

[12] Novērtējot pušu argumentus kopsakarā ar lietā iesniegtajiem pierādījumiem, Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka /pers. C/ apelācijas sūdzība ir pamatota daļēji un prasība ir apmierināma daļēji, un /pers. D/ pretapelācijas sūdzība ir pamatota daļēji, bet celtā pretprasība ir apmierināma pilnīgi.

[13] Daugavpils pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr./nodalījuma numurs 1/ uz /pers. D/ vārda, pamatojoties uz 2010.gada 14.septembra pirkuma līgumu, reģistrēta 1/3 domājamā daļa nekustamā īpašuma ar kadastra Nr. /kadasatra numurs A/, /adrese A/.

Daugavpils pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr./nodalījuma numurs 2/ uz /pers. D/ vārda, pamatojoties uz 2010.gada 14.septembra pirkuma līgumu, reģistrēta 1/3 domājamā daļa nekustamā īpašuma ar kadastra Nr. /kadastra numurs B/, /adrese B/.

Daugavpils pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr./nodalījuma numurs 3/ uz /pers. D/ vārda, pamatojoties uz 2010.gada 14.septembra pirkuma līgumu, reģistrēta 1/3 domājamā daļa nekustamā īpašuma ar kadastra Nr. /kadastra numurs C/, /adrese C/.

Lietā pastāv strīds par to, vai uz atbildētāja vārda zemesgrāmatā reģistrētās nekustamo īpašumu 1/3 domājamās daļas ir laulāto kopīga manta, par ko celta /pers. C/ prasība, un pastāv strīds par laulāto kopīgas mantas dalīšanu, par ko celta /pers. D/ pretprasība.

[14] Lietā konstatēts un apstiprināts ar iesniegto laulības apliecības kopiju, ka pušu laulība noslēgta /datums/. Pušu starpā nebija noslēgts laulības līgums par laulāto mantas šķirtību vai visas mantas kopību, attiecīgi pastāvēja laulāto likumiskās mantiskās attiecības.

Lietā iesniegts Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesai adresēts /pers. C/ 2016.gada 30.marta laulības šķiršanas prasības pieteikums pret /pers. D/. No Tiesu informatīvajā sistēmā pieejamās informācijas redzams, ka Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā ierosināta pušu laulības šķiršanas lieta Nr. C30524216, kuras tiesvedība apturēta līdz galīgā nolēmuma pieņemšanai izskatāmajā lietā.

/pers. C/ laulības šķiršanas prasības pieteikumā norādīts, ka ģimene ar atbildētāju nepastāv kopš 2014.gada janvāra. Atbildētājs nav norādījis citu pušu laulības iziršanas laiku un starp pusēm nav strīda, ka nekustamie īpašumi iegādāti pušu laulības laikā, faktiski pastāvot pušu laulāto kopdzīvei un dzīvojot vienā saimniecībā.

[15] Atbilstoši Civillikuma 109.panta pirmās daļas 3.punktam laulāto likumiskās mantiskās attiecības izbeidzas, šķirot laulību, un panta trešā daļa nosaka, ka, dalot kopīgo mantu, ņem vērā visu laulāto mantu, kas nav atzīstama par viena laulātā atsevišķo mantu – kustamās un nekustamās lietas ar visiem piederumiem, kā arī laulāto prasījumus un saistības.

Prasība un pretprasība celtas par viena nekustamā īpašuma sadali, neviena no pusēm nav lūgusi dalāmās mantas sastāvā iekļaut citu mantu, pušu prasījumus vai saistības. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību un pretapelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajās sūdzībās. Minētā panta otrā daļa nosaka, ka apelācijas instances tiesa izskata tikai tos prasījumus, kas izskatīti pirmās instances tiesā, prasības priekšmeta vai pamata grozīšana nav pieļaujama.

Līdz ar to atbildētāja pārstāves iebildumi, ka laulāto kopīgajā mantā ietilpst arī /pers. C/ laulības laikā nopirktie dzīvokļa un zemes īpašumi, nav pietiekami, lai šos īpašumus iekļautu laulāto dalāmās kopīgas mantas sastāvā, jo šāda prasība tiesā nav celta. Attiecīgi noraidāms arī atbildētāja pārstāves lūgums par pirkuma līgumu, ar kuriem /pers. C/ iegādājusies nekustamos īpašumus, pievienošanu lietai.

[16] Saskaņā ar Civillikuma 89.panta pirmo daļu katrs laulātais patur mantu, kas piederējusi viņam pirms laulības, tāpat arī to mantu, ko viņš iegūst laulības laikā kā atsevišķu mantu. Minētā panta otrā daļa nosaka, ka viss, ko laulības laikā iegūst laulātie kopīgi vai viens no viņiem, bet ar abu laulāto līdzekļiem vai ar otrā laulātā darbības palīdzību, ir abu laulāto kopīga manta, šaubu gadījumā jāpieņem, ka šī manta pieder abiem līdzīgās daļās.

Civillikuma 91.panta pirmajā daļā dots uzskaitījums, kura manta atzīstama par laulātā atsevišķu mantu, savukārt atbilstoši otrajai daļai tas, ka zināma manta ir atsevišķa, jāpierāda tam laulātajam, kas to apgalvo.

Civillikuma 93.pants nosaka, ka laulātais savu mantu vai savu daļu laulāto kopīgajā mantā var nodot pārvaldībā otram laulātajam (..). Ja laulāto kopīgais nekustamais īpašums ierakstīts zemesgrāmatā uz viena laulātā vārda, pieņemams, ka otrs laulātais savu daļu šajā īpašumā nodevis viņa pārvaldībā.

Civillikuma 994.panta pirmajā daļā noteikts, ka par nekustamā īpašuma īpašnieku atzīstams tikai tas, kas par tādu ierakstīts zemesgrāmatā.

Jaunākajā judikatūrā norādīts, ka Civillikuma 994.panta pirmā daļa nav piemērojama atrauti no Civillikuma noteikumiem par laulāto likumiskajām mantiskajām attiecībām (89.-110.pants), kas paredz atkāpi no vispārīgajiem noteikumiem par īpašuma tiesībām. No Civillikuma 91.panta otrās daļas, iztulkojot to kopsakarā ar šā panta pirmo daļu un 89.panta pirmo un otro daļu un 93.panta otro daļu, izriet laulāto kopīgās mantas prezumpcija. (..) Civillikuma 91.panta pirmajā daļā laulātā atsevišķā manta ir definēta neizsmeļoša uzskaitījuma veidā (..), bet saskaņā ar minētā panta otro daļu atsevišķās mantas esība laulātajam ir jāpierāda, un nekustamā īpašuma gadījumā zemesgrāmatā jābūt ierakstam (piemetinājumam) par atsevišķu mantu, ko izdara

atbilstoši Zemesgrāmatu likuma 16.panta 1.punkta a) apakšpunktam. Piemetinājums nav nepieciešams tiem nekustamajiem īpašumiem, kuriem *ipso jure* ir noteikts atsevišķās mantas statuss – manta, kas iegūta pirms laulības, un manta, ko laulātais ieguvis laulības laikā bez atlīdzības (Civillikuma 91.panta pirmās daļas 1.un 3.punkts, 89.panta pirmā daļa).

Tā kā laulāto likumisko mantisko attiecību režīmā pastāv tikai divi savstarpēji nošķirami mantu veidi un, ņemot vērā laulātā pienākumu pierādīt atsevišķās mantas statusu, nekustamais īpašums, kas iegūts atlīdzības darījumā un zemesgrāmatā nostiprināts uz viena laulātā vārda bez piemetinājuma, iepretim trešajām personām ir abu laulāto kopīgā mantā ietilpstošs īpašuma priekšmets (*sk. Senāta 2020.gada 29.aprīļa spriedums lietā SKC-107, [9] un [9.1]*).

Tādējādi secināms, ka uz /pers. D/ vārda zemesgrāmatā reģistrētie nekustamie īpašumi, kas iegūti laulības laikā pirkuma darījumu rezultātā, ir prasītājas un atbildētāja laulāto kopīga manta.

[17] Minētajā Senāta spriedumā norādīts arī, ka atšķirībā no laulātā atsevišķas mantas katram laulātajam pieder daļas no laulībā iegūtas kopīgās mantas kā tādas, nevis domājamās daļas no kāda konkrēta īpašuma priekšmeta. (..) Laulātajam, kura manta nodota otra laulātā pārvaldībā, ir tiesiski šķēršļi kā īpašniekam izlietot savas īpašuma tiesības. (..) Ja laulāto kopīgais nekustamais īpašums ierakstīts zemesgrāmatā uz viena laulātā vārda, pieņemams, ka otrs laulātais savu daļu šajā īpašumā nodevis viņa pārvaldībā (*sk. SKC-107/2020, [11.1]*).

/pers. C/ cēlusi prasību par nekustamo īpašumu 1/3 domājamo daļu, kas reģistrētas zemesgrāmatās uz /pers. D/ vārda, atzīšanu par laulāto kopīgu mantu un faktiski to sadali starp laulātajiem, atzīstot, ka viņai pieder 1/6 domājamā daļa katrā no nekustamajiem īpašumiem, un ierakstot zemesgrāmatā viņu kā atsevišķu īpašnieci uz minēto nekustamo īpašumu domājamām daļām.

Atbildētājs/pers. D/ rakstveida paskaidrojumos iebilda prasībai, norādot, ka tā ir viņa atsevišķa manta, jo iegādāta un nepieciešama viņa patstāvīgā darba vajadzībām, kā arī apstrīdēja apstākli, ka prasītāja ir ieguldījusi savus naudas līdzekļus minēto nekustamo īpašumu iegādē.

Pirmās instances tiesa novērtēja atbildētāja iebildumus un pierādījumus par to, ka nekustamie īpašumi ir viņa atsevišķa manta, un neatzina šo faktu par pierādītu, atzīstot, ka nekustamie īpašumi ir laulības laikā iegūta laulāto kopīga manta.

Apelācijas instances tiesa saskaņā ar Civilprocesa likuma 432.panta piekto daļu pievienojas pirmās instances tiesas motīviem, kas pamato nekustamo īpašumu atzīšanu par abu pušu laulāto kopīgu mantu. Pirmās instances tiesa, nekonstatējot, ka nekustamo īpašumu daļu iegādē tika izmantoti tikai vienas vai otras puses naudas līdzekļi, pamatoti saskaņā ar Civillikuma 89.panta otro daļu atzina, ka īpašumu iegādē izmantoti abu laulāto kopīgi naudas līdzekļi un īpašumi pieder abiem līdzīgās daļās – katram puse no īpašuma. Bez tam, ņemot vērā jaunākajā judikatūrā (*Senāta spriedums SKC-107/2020*) izteiktās atziņas, tiesa atzīst, ka nekustamajiem īpašumiem, kas laulības laikā iegūti darījuma rezultātā un reģistrēti uz viena laulātā vārda zemesgrāmatā, prezumējams laulāto kopīgas mantas statuss.

Atbildētāja iebildumi prasībai un pretapelācijas sūdzībā izteiktie argumenti nedod pamatu lemt par nekustamo īpašumu atzīšanu par atbildētāja atsevišķu mantu. Atbildētājs nav cēlis atsevišķu prasību, lai strīdus nekustamos īpašumus atzītu par savu atsevišķu mantu. Šāds lūgums izteikts tikai apelācijas sūdzībā, bet apelācijas instancē tiesa atbilstoši Civilprocesa likuma 426.panta otrajai daļai nevar pārsniegt celtās prasības robežas.

[18] Atbildētājs cēlis pretprasību par laulāto kopīgas mantas dalīšanu, ar to atzīstot nekustamajiem īpašumiem laulāto kopīgas mantas statusu.

Šāds atzinums, konstatējot, ka atbildētājs cēlis lietā pretprasību par laulāto kopīgās mantas sadali, atsaucoties uz Civilprocesa likuma 96.panta piekto daļu un 104.panta otro daļu, izteikts Senāta 2020.gada 17.marta spriedumā, atceļot Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2018.gada 21.spriedumu.

Civilprocesa likuma 96.panta piektā daļa nosaka, ka pusei nav jāpierāda fakti, kurus šajā likumā noteiktajā kārtībā, nav apstrīdējusi otra puse. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 104. panta otro daļu, ja viena puse atzīst faktus, ar kuriem otra puse pamato savus prasījumus vai iebildumus, tiesa var atzīt šādus faktus par pierādītiem, ja tai nav šaubu, ka atzīšana nav notikusi viltus, vardarbības, draudu vai maldības ietekmē, vai arī, lai slēptu patiesību.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 476.panta pirmo daļu likuma tulkojums, kas izteikts kasācijas instances tiesas spriedumā, ir obligāts tiesai, kas šo lietu izskata no jauna.

Par nepamatotiem atzīstami atbildētāja pārstāves papildus paskaidrojumos norādītie iebildumi, ka, ceļot pretprasību, atbildētājs nav atzinis nekustamos īpašumus par laulāto kopīgu mantu, šāda šķietama atzīšana radusies maldības ietekmē, jo pretprasība celta, lai izvairītos no kopīpašuma radīšanas ar prasītāju prasības apmierināšanas gadījumā.

Civilprocesa likuma 136.pants dod tiesības atbildētājam celt pretprasību, kas ceļama atbilstoši prasības celšanas vispārīgajiem noteikumiem., t.i., pretprasībai jāatbilst Civilprocesa 128.pantā izvirzītajām prasībām par pretprasības formu un saturu. Būtiskas prasības pieteikuma (un pretprasības) sastāvdaļas ir prasības priekšmets, prasības pamats un prasītāja prasījumi. Tiesību doktrīnā dots šo jēdzienu skaidrojums.

Prasības priekšmets civilprocesuālo tiesību izpratnē ir prasītāja materiāltiesiskais prasījums, kura pamatotību pārbauda tiesa, izskatot lietu pēc būtības. Ar prasības priekšmetu saprot arī to tiesisko stāvokli, uz ko šis prasījums ir vērsts, tas ir, uz zināma tiesiskā statusa pastāvēšanas atzīšanu, zināmas rīcības uzlikšanu no atbildētāja vai zināmu tiesisko attiecību grozīšanu vai izbeigšanu.

Savukārt prasības pamats civilprocesuālo tiesību izpratnē ir apstākļi, uz kuriem prasītājs pamato savu materiāltiesisko prasījumu. Prasības pamatu veidojošie apstākļi ir juridiskie fakti, ar kuriem tiesību normas sastāvs (hipotēze) saista zināmu, šajā normā paredzēto materiāltiesisko seku iestāšanos starp strīda pusēm. Turklāt piespriešanas prasībās tiek izšķirts prasības aktīvais pamats jeb prasītājam piederošā tiesība, kuras aizsardzību tiesā viņš lūdz, un prasības pasīvais pamats jeb atbildētāja pieļautais minētās tiesības aizskārums (*skat. E. Kalniņš. Privāttiesību teorija un prakse. Raksti privāttiesībās. Tiesu nama aģentūra, 2005. 291., 295.-296.lpp.*).

Savukārt prasītāja prasījumi ir "tas, par ko persona lūdz taisīt spriedumu". Prasītāja prasījumi prasības pieteikumā konkrēti tiek izteikti pēc vārda "lūdzu". Attiecīgi tiesas sprieduma rezolutīvajā daļā tiesa norādīs, kādi prasījumi (visi vai atsevišķi) tiek noraidīti vai apmierināti (*Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.-28.nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs prof. K.Torgāna zinātniskā redakcijā. Rīga. Tiesu namu aģentūra. 2016.403.lpp*).

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 192.pantu, vadoties no prasības pieteikumā (arī pretprasībā) ietvertā prasījuma formulējuma, tiesa taisa spriedumu par prasībā noteikto priekšmetu un uz prasībā norādītā pamata, nepārsniedzot prasījuma robežas.

/pers. C/ prasībā pieteikti trīs prasījumi: 1) atzīt nekustamos īpašumus par laulāto kopmantu; 2) atzīt viņas īpašuma tiesības uz 1/6 domājamo daļu no nekustamajiem īpašumiem; 3) grozīt ierakstus zemesgrāmatā, ierakstot prasītājai īpašuma tiesības uz 1/6 domājamo daļu nekustamo īpašumu.

/pers. D/ pretprasībā pieteikts viens prasījums: dalīt laulāto kopīgo mantu. Pretprasība pamatota ar apstākļiem, ka celtā prasība vērsta uz kopīpašuma radīšanu kā prasītājas piedāvāto mantas dalīšanas veidu, ko atbildētājs nevēlas, jo nevēlas pēc laulības šķiršanas būt saistīts kopīpašuma attiecībās ar bijušo laulāto. Pretprasība pamatota ar Civillikuma 1074.pantu par kopīpašnieka tiesībām prasīt kopīpašuma dalīšanu, Civillikuma 109.pantu par laulāto kopīgas mantas dalīšanu, konkrēti norādot, ka pretprasība tiek celta ar lūgumu dalīt laulāto kopīgu mantu. Tiesai atbilstoši Civilprocesa likuma 192.pantam jāizskata vienīgais prasījums, kas izteikts pretprasības lūgumu daļā.

Pretprasībā norādītais, ka laulātajiem nav mantas, ko dalīt savā starpā, bet šāda manta var parādīties, ja tiesa apmierina prasītājas celto prasību, un tad manta nododama /pers. D/ īpašumā, tiesas ieskatā, norāda uz atbildētāja iebildumiem prasītājas prasībai, ko tas jau iepriekš bija rakstiski izteicis vēl

pirms pretprasības celšanas. Tomēr saistībā ar šiem iebildumiem pretprasībā nav norādīts uz atbildētāja materiālo tiesību aizskārumu, tajā skaitā arī viņa īpašuma tiesību aizskārumu, kuras viņš pretprasībā lūgtu aizsargāt, lūdzot tiesu atzīt, ka daļas nekustamajos īpašumos ir viņa atsevišķa manta.

[19] Pirmās instances tiesa nepamatoti atstāja bez izskatīšanas abus pēdējos /pers. C/ prasījumus, atsaucoties uz Civilprocesa likuma 219.panta 4.punktu, kas paredz atstāt prasību bez izskatīšanas, ja strīds prasības lietā starp tām pašām pusēm, par to pašu priekšmetu un uz tā paša pamata atrodas tās pašas vai citas tiesas izskatīšanā.

Prasītājas apelācijas sūdzība šajā daļā ir pamatota, jo tiesa nav norādījusi konkrēti, kādas tiesas izskatīšanā atrodas šie abi prasījumi. Pie tam, abi šie prasījumi nav iekļaujami /pers. C/ prasījumā par nekustamo īpašumu atzīšanu par laulāto kopmantu, jo vērsti uz kopmantas sadali, nosakot viņai konkrētas daļas lieluma piederību un tās ierakstīšanu zemesgrāmatā kā atsevišķu īpašumu.

Laulāto mantu nevar sadalīt nenošķirot katram konkrētu mantas daļu, un prasītāja lūdz sev nodalīt konkrētu īpašuma daļu, jeb, pusi no laulības laikā iegūtajiem nekustamajiem īpašumiem, kas viņai dotu tiesības uz 1/6 domājamo daļu katrā nekustamajā īpašumā.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst par pamatotu šo prasījumu sadalīt nekustamajos īpašumos piederošās domājamās daļas starp laulātajiem atbilstoši Civillikuma 89.panta otrajai daļai, katram līdzīgās daļās. Tas nozīmē, ka katrai no pusēm nosakāma 1/6 domājamā daļa no strīdus nekustamajiem īpašumiem (1/3 : 2) kā tai piederoša daļa laulāto kopmantā.

[20] Apmierinot prasību par laulāto kopmantas sadali, tiek izbeigtas laulāto likumiskās mantiskās attiecības. Nosakot katram noteiktu nekustamā īpašuma daļu no laulāto kopmantas kā viņa atsevišķu īpašumu, ar tiesas spriedumu /pers. C/ tiek radītas īpašuma tiesības uz noteiktu domājamo daļu visā nekustamajā īpašumā, kam nepiekrīt atbildētājs, uz kura vārda zemesgrāmatā pašlaik reģistrēta visa laulāto kopmantā ietilpstošā nekustamo īpašumu daļa, kas ir 1/3 domājamā daļa visos trijos nekustamajos īpašumos.

Civillikuma 109.panta ceturtajā daļā noteikts, ka laulāto kopīgā manta dalāma pēc mantojuma dalīšanas kārtības vispārējiem noteikumiem (731.p. un turpmākie). Saskaņā ar Civillikuma 731.pantu mantojumu dala labprātīgi vai tiesas ceļā, savukārt, 733.pantā noteikts, ka dalot mantojumu tiesas ceļā, tiesai jārīkojas vispār pēc 1075.panta noteikumiem par kopīpašuma dalīšanu. Atbilstoši Civillikuma 1075.pantam, ja dalīšanas gadījumā kopīpašnieki nevar vienoties par tā veidu, tiesa raugoties pēc dalāmā priekšmeta īpašības un lietas apstākļiem vai nu piespriež katram no kopīpašniekiem reālas daļas(..), vai atdod visu lietu vienam kopīpašniekam, ar pienākumu samaksāt pārējiem viņu daļu naudā, vai noteic lietu pārdot, izdalot ieņemto naudu kopīpašnieku starpā, vai izšķir jautājumu ar lozi.

Abas puses pārsūdzējušas pirmās instances tiesas spriedumu, prasītāja noraidītajā daļā, atbildētājs pilnīgi. Lai gan atbildētāja pretapelācijas sūdzībā izteiktie argumenti satur tikai iebildumus pret celto prasību, kā arī tajā izvirzīts jauns prasījums, kas pārsniedz pretprasības robežas un ko apelācijas instances tiesa neskata, Civillietu kolēģija atzīst, ka izskatāms pretprasībā izvirzītais prasījums par laulāto kopmantas sadali, jo spriedums pārsūdzēts pilnīgi, samaksājot arī attiecīgi valsts nodevu, un tiesas uzdevums ir konkrēta strīda atrisināšana pēc būtības.

Tiesa nepiekrīt prasītājas apelācijā izteiktajam argumentam, ka prasība par kopīpašuma sadali jāceļ pret visiem visu triju nekustamo īpašumu kopīpašniekiem un pie sadales pilnībā jāizbeidz kopīpašums uz visiem trim nekustamajiem īpašumiem. Izskatāmajā lietā netiek dalīts viss nekustamais īpašums, bet tikai tā domājamā daļa (1/3) starp tās kopīpašniekiem, vadoties no speciālajām tiesību normām, Civillikuma 109.panta, kas regulē tieši laulāto kopmantas sadales un izbeigšanas kārtību. Pārējiem nekustamo īpašumu kopīpašniekiem ar to nav nekāda sakara, jo konkrētās dalīšanas mērķis ir nevis kopīpašuma izbeigšana visam īpašumam, bet kopīpašuma izbeigšana starp vienas domājamās daļas īpašniekiem.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka noraidāma /pers. C/ prasība par viņas īpašuma tiesību uz 1/6 domājamo daļu nekustamajos īpašumos reģistrēšanu zemesgrāmatās, un apmierināma /pers. D/ pretprasība par laulāto kopīgas mantas sadali atbilstoši Civillikuma 109.panta ceturtajai daļai un 1075.pantam.

[21] Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pamatoti apmierinājusi /pers. D/ pretprasību un pareizi izvēlējusies laulāto kopmantas sadales variantu, atstājot visu triju nekustamo īpašumu 1/3 domājamās daļas /pers. D/ īpašumā un uzliekot viņam pienākumu izmaksāt prasītājai kompensāciju.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 432.panta piektajai daļai Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums /pers. D/ pretprasības apmierināšanai, kas atreferēts šī sprieduma [6.2] punktā (ar apakšpunktiem), ir pareizs un pilnībā pietiekams, un tiesa pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma argumentācijai.

Atspēkojot prasītājas apelācijas sūdzībā norādīto argumentu, ka atbildētājam nav naudas līdzekļu, lai izmaksātu prasītājai kompensāciju, atbildētājs iesniedzis izrakstu no bankas norēķinu konta par tiesas spriedumā norādītās kompensācijas summas 7500,00 EUR esamību (2.sējuma 34. lietas lapa). Tomēr minētais arguments nav noteicošais, lai izlemtu, kuram no kopīpašniekiem atstājams īpašums uzliekot pienākumu izmaksāt kompensāciju. Galvenais kritērijs, uz ko norādīts pirmās instances tiesas spriedumā un kam piekrīt arī apelācijas instances tiesa, ir apstāklis, ka atbildētājs kopā ar pārējiem nekustamo īpašumu kopīpašniekiem tajos veic saimniecisko darbību, savukārt prasītāja to nekad nav izmantojusi un arī nav plānojusi izmantot.

Nepamatots ir prasītājas apelācijas sūdzībā norādītais arguments, ka kompensācijas neizmaksāšanas gadījumā prasītājai būs apgrūtināta sprieduma piespiedu izpilde, jo liegta iespēja vērst piedziņu uz atbildētāja nekustamo īpašumu bez speciālas norādes par to spriedumā. Atbilstoši piedziņas vispārīgiem noteikumiem Civilprocesa likuma 570.pantā norādīts, ka piedziņu vērš uz fiziskās personas mantu, arī personas daļu kopīpašumā. Civilprocesa likuma E daļā "Tiesas spriedumu izpilde" nav paredzēts, ka spriedumos par naudas summu piedziņu papildus jānorāda, ka naudas līdzekļu neesamības gadījumā piedziņa vēršama uz nekustamo īpašumu. Tiesu izpildītājs šādu piedziņu var veikt sprieduma piespiedu izpildes procesā bez papildus atrunas sprieduma rezolutīvajā daļā.

[22] Lietā pastāv strīds par izmaksājamās kompensācijas apmēru, jo atbildētājs pirmās instances tiesā iesniedzis 2016.gada 26.aprīļa IU "NAMA" vadītājas sertificētas nekustamo īpašumu vērtētājas /pers. Z/ strīdus nekustamo īpašumu novērtējumu, kur dalāmo īpašumu kopējā tirgus vērtība noteikta 45 000,00 EUR, attiecīgi 1/6 daļas vērtība ir 7500,00 EUR.

Prasītāja SIA "Vindeks" sertificēta nekustamo īpašumu vērtētāja /pers. AA/ 2017.gada 16.jūnija nekustamo īpašumu novērtējumu iesniegusi apelācijas instances tiesā, kur dalāmo īpašumu kopējā tirgus vērtība noteikta 61 500 ,00 EUR un attiecīgi 1/6 daļas vērtība ir 10 250,00 EUR.

Atbilstoši Latvijas Īpašumu vērtētāju asociācijas (LĪVA) 2017.gada 28.decembra atzinumam Nr.99 (2.sējuma 70.-72. lietas lapa) nekustamā īpašuma vērtēšana ir reglamentēta profesija, un tiesības veikt profesionālo darbību ir tikai fiziskām personām, kuras atbilstoši MK 23.09.2014.g. noteikumiem Nr.559 saņēmušas profesionālās kvalifikācijas sertifikātu nekustamā īpašuma vērtēšanā. No publiski pieejamās informācijas LĪVA mājas lapā redzams, ka abi minētie nekustamo īpašumu vērtētāji iekļauti sertificētu nekustamo īpašumu vērtētāju sarakstā ar derīgiem vērtētāju sertifikātiem (skatīts 05.06.2020.g. https://www.vertetaji.lv/).

Nosakot nekustamo īpašumu tirgus vērtību, no kuras izmaksājama kompensācija par 1/6 daļu nekustamā īpašuma, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka ņemama vērā tā īpašumu vērtība, kāda bija, kad pārtraukta laulāto kopdzīve un laulāto kopīgas saimniecības vešana.

Prasītāja laulības šķiršanas lietā norādījusi, ka laulāto kopdzīve pārtraukta 2014.gada janvārī, kad atbildētājam izveidojās citas attiecības, kā arī norādīja, ka arī viņai ir citas attiecības, kurās piedzimis bērns. Minētais nozīmē, ka jau no 2014.gada sākuma pusēm nav ne laulāto kopdzīves, ne kopīgas saimniecības. Izskatāmajā lietā tas ir būtiski arī tādu apsvērumu dēļ, ka abām pusēm pieder tikai daļa nekustamā īpašuma, pēc laulāto kopdzīves un kopīgas saimniecības pārtraukšanas, atbildētājs un pārējie kopīpašnieki turpināja izmantot strīdus nekustamos īpašumus uzņēmējdarbībā, attiecīgi tos

uzturot un veicot tajos nepieciešamos ieguldījumus, ko nav darījusi prasītāja.

Līdz ar to nekustamā īpašuma daļas vērtība, no kuras izmaksājama kompensācija nosakāma, vadoties no 2016.gada 26.aprīļa novērtējuma, t.i., 45,000,00 EUR, kas laika ziņā ir tuvāks tam laikam, kad laulātie izbeidz kopdzīvi un būtu taisnīgs, nosakot prasītājai izmaksājamās kompensācijas apmēru 7500,00 EUR (1/6 no 45 000,00 EUR).

[23] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 41.pantu pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus. Ja prasība apmierināta daļēji šajā pantā norādītās summas piespriež proporcionāli prasības apmierinātajai daļai.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 42.pantā iekļautajam regulējumam valsts labā piedzenami iepriekš nesamaksātie tiesas izdevumi no procesu zaudējušās puses proporcionāli prasības (arī pretprasības) apmierinātajai daļai.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 44.pantu atlīdzināmi ar lietas vešanu saistītie tiesas izdevumi, kuros ietilps: izdevumi advokāta palīdzības samaksai; ceļa un uzturēšanās izdevumi sakarā ar ierašanos uz tiesas sēdi; izdevumi sakarā ar rakstveida pierādījumu iegūšanu; tulka izdevumi.

[23.1] Tiesa daļēji apmierina prasītājas prasību un apelācijas sūdzību, no trim prasījumiem apmierināti divi un noraidīts viens, kas nozīmē, ka prasība apmierināta par 2/3 daļām. Prasītāja ir samaksājusi valsts nodevu par prasību 147,12 EUR un valsts nodevu par apelācijas sūdzību 531,65 EUR, kopā 678,77 EUR. No atbildētāja prasītājas labā piedzenami tiesas izdevumi 2/3 daļu apmērā no samaksātās summas, kas ir 452,51 EUR.

Prasītājai ir radušies ar lietas vešanu saistītie izdevumi 400,00 EUR, kas samaksāti sertificētam nekustamo īpašumu vērtētājam par strīdus nekustamo īpašumu tirgus vērtības noteikšanu. Minētie izdevumi saskaņā ar Civilprocesa likuma 44.panta pirmās daļas 3.punktu attiecināmi uz izdevumiem sakarā ar rakstveida pierādījumu iegūšanu. Ņemot vērā, ka minētie izdevumi radušies sakarā ar atbildētāja celto pretprasību par laulāto kopmantas reālu sadali un pie sadales tiesa ņēma vērā atbildētāja iesniegto nekustamo īpašumu tirgus vērtību, šie prasītājas izdevumi no atbildētāja nav piedzenami.

[23.2] Tiesa atzina par pamatotu un pilnībā apmierināmu atbildētāja pretprasību par laulāto kopīgas manats dalīšanu. Atbildētājs samaksājis valsts nodevu par pretprasību 147,12 EUR un valsts nodevu par apelācijas sūdzību 531,65 EUR, kopā 678,77 EUR, kas pilnībā piedzenami no prasītājas.

Atbildētājam radušies ar lietas vešanu saistītie izdevumi sakarā ar rakstveida pierādījumu iegūšanu: 650 EUR, kas samaksāti sertificētam nekustamo īpašumu vērtētājam par strīdus nekustamo īpašumu tirgus vērtības noteikšanu; 169,40 EUR par LĪVA rakstveida atzinuma saņemšanu saistība ar nekustamo īpašumu novērtējumu, kopā izdevumi 819,40 EUR. Saskaņā ar apelācijas instances tiesā iesniegto 25.05.2020.g. rēķinu Nr.22/20 atbildētājam radušies izdevumi par advokāta palīdzību 550.00 EUR, ko tiesa atzīst par samērīgiem, ņemot vērā lietas sarežģītību, tiesas sēžu skaitu, izskatīšanu visu trīs instanču tiesās, un atkārtotu izskatīšanu apelācijas instancē. Tiesa atzīst, ka saskaņā ar Civilprocesa likuma 44.panta otro daļu no prasītājas atbildētāja labā piedzenami ar lietas vešanu saistītie izdevumi 1369,40 EUR (819,40+550,00).

Kopējā tiesāšanās izdevumu summa, kas no prasītājas piedzenama atbildētāja labā ir 2048,17 EUR (678,77+ 1369,40).

[23.3] Kopējais ar lietas izskatīšanas saistīto izdevumu apmērs pirmās un apelācijas instances tiesās ir 46,78 EUR (31,54 + 15,24), kas sadalāms vienādās daļās starp pusēm, nosakot katrai pusei 23,39 EUR, kas maksājami valstij. Prasītāja pie prasības celšanas samaksāja 4,70 EUR, attiecīgi no prasītājas valsts labā piedzenami 18,69 EUR.

Rezolutīvā daļa

Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija saskaņā ar Civilprocesa likuma 432.-434.pantu

n o s p r i e d a

/pers. C/ prasību apmierināt daļēji un /pers. D/ pretprasību apmierināt pilnīgi.

Atzīt, ka nekustamo īpašumu /adrese A/, kadastra Nr./kadastra numurs A/, /adrese B/, kadastra Nr./kadastra numurs B/, un /adrese C/, kadastra Nr./kadastra numurs C/, 1/3 (viena trešā) domājamā daļa ir laulāto /pers. D/, personas kods /personas kods/, un /pers. C/, personas kods /personas kods/, kopīga manta, kur katram pieder puse, jeb 1/6 daļa no nekustamajiem īpašumiem.

Noraidīt /pers. C/ prasību par ierakstu grozīšanu zemesgrāmatas nodalījumā Nr./nodalījuma numurs 1/, Nr./nodalījuma numurs 2/, Nr./nodalījuma numurs 3/, samazinot /pers. D/ daļu īpašumos līdz 1/6 domājamai daļai un nostiprinot /pers. C/ īpašuma tiesības uz 1/6 domājamo daļu no ēkām /adrese A/, /adrese B/, /adrese C/.

Sadalīt laulāto kopīgo mantu sekojoši: nekustamā īpašuma /adrese A/, kadastra Nr./kadastra numurs A/, /adrese B/, kadastra Nr./kadastra numurs B/, un /adrese C/, kadastra Nr./kadastra numurs C/, 1/3 (vienu trešo) domājamo daļu atstāt /pers. D/, personas kods /personas kods/, atsevišķā īpašumā, uzliekot par pienākumu /pers. D/ samaksāt /pers. C/ EUR 7500 (septiņi tūkstoši pieci simti *euro*) kompensāciju par viņas daļu laulāto kopīgā mantā 10 dienu laikā pēc sprieduma stāšanās likumīgā spēkā.

/pers. D/, nesamaksājot /pers. C/ šajā spriedumā noteiktajā termiņā norādīto kompensāciju, piedzīt no /pers. D/, personas kods /personas kods/, /pers. C/, personas kods /personas kods/, labā EUR 7500 (septiņi tūkstoši pieci simti *euro*) apmērā.

Piedzīt no /pers. C/, personas kods /personas kods/, /pers. D/, personas kods /personas kods/, labā tiesāšanās izdevumus 2048,17 EUR (divi tūkstoši četrdesmit astoņi *euro* un 17 centi).

Piedzīt no /pers. D/, personas kods /personas kods/, /pers. C/, personas kods /personas kods/, labā tiesas izdevumus 452,51 EUR (četri simti piecdesmit divi *euro* un 51 cents).

Piedzīt no /pers. C/, personas kods /personas kods/, valsts labā ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 18,69 EUR (astoņpadsmit *euro,* 69 centi).

Piedzīt no /pers. D/, personas kods /personas kods/, valsts labā ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 23,39 EUR (divdesmit trīs *euro,* 39 centi).

Daļā par piedzīto naudas summu samaksu noteikt /pers. C/ un /pers. D/ termiņu sprieduma labprātīgai izpildei 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā Augstākās tiesas Civillietu departamentā 30 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas 2020.gada 12.jūnija, iesniedzot kasācijas sūdzību Latgales apgabaltiesā un iemaksājot drošības naudu 300 EUR Augstākās tiesas depozīta kontā.

Tiesnese referente V.Lohova

Tiesnese I.Tabore

Tiesnesis I.Stivriņš